

szemita elemekből állt, akik – mint azt a későbbi események világosan megmutatták – készségesen, sőt buzgón kiszolgálták a Harmadik Birodalmat, tekintet nélkül a Magyarországra háruló, potenciálisan végzetes következményekre.

A kormánypárton belül Gömbös tette a legtöbbet a jobbszárny mozgósításáért, egy új program hangoztatásáért. Olyanok, mint Baross Gábor, Sztranyavszky Sándor vagy Antal István öntötték szavakba a Gömbös-féle, 1932 májusában bejelentett programot, amely a maga „szolid” nyolc pontjával, a konzervatív agrárius csoport követeléseit visszhangozva, szinte mindenkinek ígért valamit.²⁷ Nem csupán a gazdasági válság keltette súlyos társadalmi és gazdasági bajokra kínált „megoldást”, hanem – és talán ez volt a legfőbb funkciója – bizonyosságot tett Gömbös újfajta tisztességéről s az ország teljes körű irányítására való alkalmaságáról.

Gömbös miniszterelnöksége. A válság okozta nehéz gazdasági viszonyok közepette a pénzügyi és üzleti élet számos képviselője, köztük zsidók is, kedvezően fogadták Gömbös 1932 májusában meghirdetett programját, és támogatásukról biztosították Gömböst, aki igyekezett mértéktartó maradni.²⁸ Bethlen és nagybirtokos arisztokrata barátai úgy gondolták, hogy Gömbös megszelídült, és nem fogja durván felforgatni a konszolidációs időszakban kiépített társadalmi és politikai rendszert. Így azután amikor Károlyi pénzügyi és költségvetési politikája nem hozta rendbe a válság tépte gazdaság szénáját, és a mérleg nyelve szemlátomást jobbra billent, maga Bethlen is beleegyezett: legyen Gömbös a miniszterelnök. Gömbös 1932. október 1-jén került a kormány élére, a németországi náci párt látványos választási sikereivel egy időben, s ezzel új fejezet kezdődött Magyarország történelmében.

Horthy egész sor elővigyázatossági intézkedést tett, hogy megnyirbálja az új miniszterelnök cselekvési szabadságát, mielőtt Gömböst kinevezte volna. Gömbösnek ígéretet kellett tennie, hogy nem folytat agitációt sem a parlament feloszlata, sem földreform, sem antiszemita törvények meghozatala érdekében.²⁹ Nem kapott szabad kezét a miniszteri lista összeállításában sem, s a kormányba be kellett vennie a tradicionális körök képviselőit is. A Bethlen-csoportból került be a kabinetbe Kállay Miklós a földművelésügyi minisztérium élére, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter maradt, Fabinyi Tihamér lett a kereskedelemügyek irányítója, és Imrédy Béla a pénzügyi tárcáé. Gömbös választottja volt Hóman Bálint, aki vallás- és közoktatásügyi miniszter lett. Ugyancsak az ő kívánságára került a kormányba Puky Endre külügyminiszter és Lázár Andor igazságügy-miniszter. A honvédelmi miniszteri tárcát a miniszter-